

travelbook

travelbook

Wielkopolska

Bezdroża

ERGO
HESTIA®

Autorka przewodnika: Katarzyna Rodacka

Redaktor prowadzący: Agnieszka Krawczyk

Redakcja: MERITUM Ewa Binda (www.CentrumKorekty.pl)

Korekta: Małgorzata Kotarba

Opieka techniczna: Miron Kokosiński

Skład: Miron Kokosiński, Rafał Piłkuła

Opracowanie kartograficzne: Rafał Bletek

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Projekt graficzny serii i okładki: Ewa Jarocka

Okładka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą
Shutterstock Images LLC

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorka oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bewip1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-7276-4

Copyright © Helion SA, 2021

• Kup książkę	• Księgarnia internetowa
• Poleć książkę	• Lubię to!
• Oceń książkę	Nasza społeczność

travelbook

Wielkopolska

Spis treści

Atrakcje Wielkopolski 8

Informacje praktyczne 12

Przed wyjazdem 14

Wybór czasu podróży 14

Źródła informacji 14

Dojazd 14

Transport na miejscu 15

Na miejscu 16

Noclegi 16

Wyżywienie 17

➤ Wielkopolska aktywnie 18

Informacje A-Z 22

2

Kup książkę

Informacje krajoznawcze 26

Krajoznawcze ABC 28

Charakterystyka geograficzna

i klimatyczna 28

Sieć rzeczna i jeziora 29

Rolnictwo i złoża naturalne 30

Flora i fauna 30

➤ Kalendarium historyczne 33

Spółeczeństwo 38

Język 41

Religia 42

Obyczaje 44

➤ Rogale świętomarcińskie 46

Kultura i sztuka 50

➤ Wydarzenia kulturalne 50

Architektura 54

Architektura miejska 54

Architektura wiejska 55

Sztuka wysoka 57

Sztuka ludowa 58

Kuchnia 60

Poleć książkę

Poznań 62

- Centrum miasta 64
- Jezioro Maltańskie 73
- Jeżyce 74
- Ogrody 77
- Łazarz 78
- Wilda 80
- Meteoryt Morasko 83

➤ **Wielkopolska dla dzieci 84**

Wielkopolska centralna 90

Wągrowiec 92

Okolice 94

- Oborniki 94
- Zespół pałacowy w Objezierzu 94
- Pałac w Bąblinie 95
- Muzeum Młynarstwa i Wodnych Urządzeń Przemysłu Wiejskiego w Jaraczu 96
- Owińska 96
- Park Krajobrazowy Promno 99
- Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka 100
- Śnieżycowy Jar 100

Środa Wielkopolska 102

Okolice 103

- Dwór w Koszutach – Muzeum Ziemi Średzkiej 103
- Bagna Średzkie 103

Kórnik 104

Okolice 110

- Makieta kolejowa w Borówcu 110
- Pałac w Rogalinie 110
- Rogaliński Park Krajobrazowy 112
- Puszczkowo 113

➤ **Arkady Fiedler – człowiek otwarty na świat 114**

- Mosina 118
- Luboń 118
- Szreniawa 119
- Zaniemyśl 119

Wielkopolska północna 122

Okonek 124

Złotów 126

Okolice 127

Górka Klasztorna 127

Piła 129

Chodzież 134

Trzcianka 136

Okolice 136

Nadnoteckie Łęgi 136

Drawieński Park Narodowy 136

Czarnków 137

Krzyż Wielkopolski 139

Puszcza Notecka 140

Sieraków 141

Sierakowski Park

Krajobrazowy 144

Wielkopolska wschodnia 150

Konin 152

Okolice 157

Ruiny zamku w Wyszynie 157

Koło 157

Kłodawa 159

Chełmno nad Nerem 160

Turek 161

Ląd 163

Nadwarciański Park

Krajobrazowy 164

Ciążeń 166

Śmietów 167

Stawiszyn 167

Gniezno 168

Okolice 177

Jezioro Lednica

i Ostrów Lednicki 177

Pałac w Czarniejewie 179

Giecz 180

Września 180

Gród w Grzybowie 183

Pałac w Miłosławiu 183

Ośrodek Edukacji Leśnej

w Czeszewie 183

➤ Sztuka miast mniejszych 184

Izba Pamięci Władysława Reymonta

w Kołaczku 188

Powidzki Park Krajobrazowy 188

Wielkopolska południowa 192

Kępno 194

Ostrzeszów 195

Ostrów

Wielkopolski 198

Okolice 201

Antonin 201

Park Krajobrazowy

Dolina Baryczy 201

Krotoszyn 201

Kalisz 202

Okolice 209

Zamek w Gołuchowie 209

Jarocin 210

Gostyń 213

Okolice 214

Śrem 214

Muzeum Gorzelnictwa w Turwi 215

Muzeum Stolarstwa i Biskupizny
w Krobi 215

Leszno 216

Okolice 217

Osieczna 217

Rydzyna 218

Rawicz 219

Wielkopolska zachodnia 224

Międzychód 226

Okolice 227

Centrum Edukacji Regionalnej
i Przyrodniczej w Mniszkach 227

Ośrodek Edukacji Ekologicznej
Mokrzec 227

Szamotuły 228

Okolice 230

Wieża ciśnień we Wronkach 230

Wrzosowe wydmy w Chojnie 230

Nowy Tomyśl 231

Okolice 233

Lwówek 233

Jezioro Zbąszyńskie 233

Zbąszyń 234

Wolsztyn 235

Okolice 238

Drzymałowo 238

Śmigiel 239

Przemęcki Park Krajobrazowy 239

➤ Po wielkopolskich torach 240

Grodzisk

Wielkopolski 244

Spis map

Wielkopolska –
 przednia okładka
Gniezno – 169
Kalisz – 204
Poznań – centrum
 – tylna okładka

Spis ramek

Przypałacowe ogrody 30
Powstanie wielkopolskie 35
Złamanie Enigmy 36
Kraj Warty, Wielkopolska
 czy Poznańskie? 37
Słynne Wielkopolanki 39
Wielkopolscy literaci 53
Paweł Bryliński –
 wielkopolski rzeźbiarz 59
Poznańskie koziołki 66
Żydzi w Poznaniu 71
Historia pewnego kremu 72
Poznański Czerwiec 1956 r.
 na Jeźycach 77
Skąd w Poznaniu wzięły się
 samochody 78
Z Łazarza do Afryki 80
Hipolit Cegielski – najstojniejszy
 poznajski przedsiębiorca 81
PeWuKa 82
Poznańskie krówki 83
Literackie tradycje
 w Objezierzu 95
Na cysterskim szlaku 98
Wędrówka śladami Olędrow 101
Kórnik czy Kurnik? 105
Biała Dama 106
Pieszko przez Kórnik i okolice 109

W Obserwatorium
 Astrogeodynamicznym 110
Wielkopolski Park Narodowy 112
Elegant z Mosiny 118
Kulturalna odłona Piły 130
Z Piły prosto w kosmos 132
Chodzież stolicą muzyki 135
Majsterkowicz z Czarnkowa 138
Katastrofa w kopalni soli
 w Wapnie 145
Konie, które przybyły
 z odsieczą 155
Bunkry i umocnienia
 w Kole i okolicach 159
Ci, którzy przeżyli 160
Skąd pochodzi
 nazwa Gniezno? 170
Drzwi Gnieźniańskie 172
Spotkania Młodych w Lednicy 177
Gdzie i kiedy
 ochrzcił się Mieszko? 178
Kolekcja Wrzesińska 181
Strajk dzieci wrzesińskich 182
Legenda jazzu 198
Ostrowscy żydzi 200
Ostrowskie szlaki turystyczne 200
Szlakiem drewnianych
 obiektów sakralnych 204
„Calisia” – najlepsze fortepiany
 i pianina 208
Festiwal w Jarocinie 211
Jarociński street art 212
Wacław z Szamotuł 229
Zakład karny we Wronkach 230
Wikliniarski rekord 232
Muzykanci z Regionu Kozła 234
Rzeźbiarz z Wielkopolski 237
Grodziskie piwo 246

Atrakcje Wielkopolski

CUDA PRZYRODY

Wrzosowisko w Okonku

We wrześniu rośliny tworzą tu piękny dywan w różnych odcieniach fioletu, pokrywając teren dawnego poligonu.

Puszcza Notecka

Jeden z największych kompleksów leśnych w Polsce. Zachęca do długich spacerów wśród sosen i pięknych leśnych wydm.

Rzeka Wełna

Raj dla kajakarzy. Początkowo ma charakter górski, po czym nagle przechodzi w leńniwie snującą się między polami rzekę – żaden kajakarz nie będzie się tu nudził!

Jezioro Powidzkie

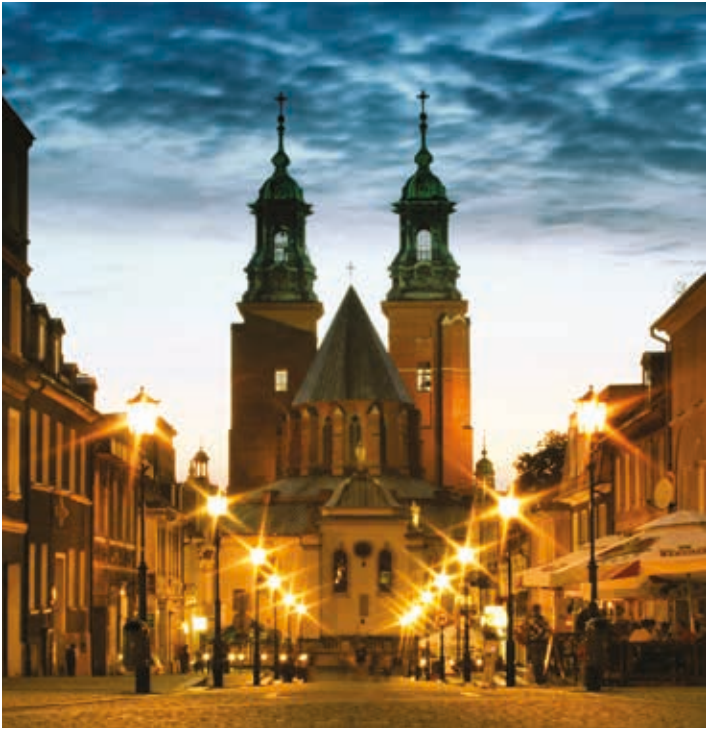
Największe jezioro województwa wielkopolskiego. Stanowi idealne miejsce na odpoczynek – wchodzi w skład Powidzkiego Parku Krajobrazowego i objęte jest strefą ciszy.

Dąbrowy Krotoszyńskie

Na pozór zwykły las dębowy, lecz w istocie największy tego typu kompleks leśny w Polsce! Oprócz wyjątkowych okazów drzew kryją się tu kurhany i pomniki.

▼ Jezioro Powidzkie

▲ Katedra gnieźnieńska

PERŁY ARCHITEKTURY

Katedra gnieźnieńska

Świadek pięciu koronacji królów Polski i innych historycznych wydarzeń. Ponadto piękna bryła i dekoracyjne wnętrze jednego z najważniejszych kościołów w kraju.

Stare miasto w Kaliszu

Niezmiennie przypomina, że jesteśmy w jednym z najstarszych miast Polski. Wąskie uliczki, kamienice, obcasy stukające o miejski bruk – wszystko to szczególnie wieczorem tworzy niesamowitą atmosferę.

Opactwo cystersów w Łądzie

Schowane w cieniu drzew, z pozoru wydaje się skromne. Jego wnętrza jednak zachwycają, zwłaszcza kopuła z freskami.

Jeżyce

Ta poznańska dzielnica kryje w sobie mnóstwo secesyjnych kamienic. Łuki, nieregularne kształty, sztukaterie, witraże – wystarczy uważnie przyrzeć się tutajszym budynkom, żeby odnaleźć przepiękne detale.

Drewniane kościoły

Stoją spokojnie w cieniu drzew w różnych niewielkich miejscowościach Wielkopolski. Warto mieć oczy szeroko otwarte, by nie przegapić któregoś z drewnianych cudów!

Parowozownia w Wolsztynie

Jako jedyna w Europie wciąż korzysta z parowozów na regularnych trasach. A więc para – buch! Koła – w ruch!

Wilda

Poznańska dzielnica robotnicza. Warto wybrać się tu śladem dawnych fabryk.

Kopalnia soli w Kłodawie

Kto tylko ma ochotę na poszukiwanie soli, może zjechać windą pod ziemię, kluczyć tamtejszymi korytarzami i mijać podziemne torowiska.

Okraglak w Pile

Budynek byłej pilskiej parowozowni, obecnie nieczynnej. Dzięki staraniom lokalnych miłośników kolei obiekt został jednak częściowo odnowiony.

Fabryka fortepianów „Calisia” w Kaliszu

Jeden z najpiękniejszych przykładów budownictwa fabrycznego z początku XX w. Fabryka została niedawno odrestaurowana i dodała ulicy powiewu świeżości.

▼ Parowozownia w Wolsztynie

▲ Pałac w Kórniku

SŁYNNE DRZEWIA

Arboretum w Kórniku

Raj dla miłośników flory oraz spacerowiczów – w tutejszej kolekcji znajduje się ok. 3500 odmian drzew i krzewów.

Palmiarnia w Poznaniu

Kryje w sobie gatunki roślin, o których nam się nie śniło. To dżungla w środku miasta i jednocześnie największy tego typu obiekt w Polsce.

Dęby Rogalińskie

Lech, Czech i Rus to nazwy trzech okazałych dębów, które od 700 lat rosną w podpoznań-

skim Rogalinie. Tylko ich powykrzywiane gałęzie podtrzymywane przez tyćki świadczą o ich sędziwym wieku.

Arboretum w Gołuchowie

Początkowo był to niewielki park założony przy gołuchowskim zamku. Obecnie zajmuje powierzchnię aż ok. 150 ha.

Dęby z lasu Sherwood

Rosną w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Chalinie. Dwa tutejsze drzewa są wiernymi genetycznymi kopiami dębu „Robin Hood” z lasu Sherwood.

A nighttime aerial photograph of Poznań, Poland. The foreground shows historic brick buildings with lit windows and a small fountain in a square. The middle ground features a mix of old and new architecture, including a large church and modern buildings. The background is dominated by a dense cluster of brightly lit modern skyscrapers against a dark blue night sky.

Poznań

Poznań

Stolica Wielkopolski ma wiele do zaoferowania. Zaprasza pod podcienie kolorowych kamienic wznoszących się przy rynku, do poszukiwania detali na fasadach secesyjnych domów na Jeźcach, do poznania robotniczej historii miasta oraz odkrywania dziedzictwa tego najstarszego regionu Polski. Szerokie ulice przy Centrum Kultury Zamek i wąskie uliczki w centrum zachęcają do długich przechadzek po mieście. Poznańska „wuchta wiary” gwarantuje, że nikt nie będzie rozczarowany.

Centrum miasta

Stary Rynek

Serce Poznania. Kolorowe kamieniczki, malownicze fontanny i centralnie położony ratusz optycznie zmniejszają poznański plac główny, jednak pod względem rozmia-
rów jest to w rzeczywistości **trzeci rynek w Polsce** (po krakowskim i wrocławskim). Początkowo wznosiły się przy nim zabudowania drewniane, szybko jednak uznano, że to niewystarczająco trwałe budulec. Z tego względu powstające przy nim w XIII w. obiekty, takie jak ratusz czy Waga Miejska, były już murowane. Ponadto pożar z 1471 r. stał się przyczynkiem do wymiany zabudowy drewnianej na murowaną.

W kamienicach na rynku mieszkali zamożni patrycjusze prowadzący handel na szeroką skalę, posiadający bogato wyposażone mieszkania. Ich sąsiadami byli budnicy, czyli drobni handlarze sprzedający w podcieniach kamienic m.in. ryby i sól.

II wojna światowa poczyniła znaczne spustoszenie na poznańskim rynku – ok. 60% zabudowań zostało wówczas zniszczonych. Na szczęście udało się odbudować miasto, a rynek z powrotem zaczął się zapę-

niać lokalami mieszkalnymi, sklepami, restauracjami i instytucjami kultury. Przez poznański rynek wiodła wtedy nitka tramwajowa, ale zamknięto ją w 1970 r.

Pośrodku rynku wznosi się piękny renesansowy budynek pełniący kiedyś funkcję **ratusza**. Został wybudowany na przełomie XIII i XIV w., a jego główna rozbudowa przypadła na XV stulecie. Ratusz znacznie ucierpiał podczas II wojny światowej, jednak już w 10 lat po jej zakończeniu zyskał nowe życie. Jego nieodłącznym elementem są **koziółki** z wieży zegarowej, które dzięki mechanizmowi codziennie w południe ukazują się zebranym i bodą się rogami. Ratusz jest też bogato zdobiony łańskimi inskrypcjami – zarówno fragmentami z Biblii, jak i krótkimi informacjami dotyczącymi lokacji miasta czy też sentencjami. Tę umieszczoną na ścianie południowej można przetłumaczyć jako: „Nie rozmyślaj więcej niż to jest konieczne”.

W murach starego ratusza mieści się obecnie siedziba **Muzeum Historii Miasta Poznania**.

Muzeum Historii Miasta Poznania

- Stary Rynek 1
- obecnie zamknięte z powodu remontu; ponowne otwarcie planowane na październik 2021 r.

Odwach

Budynek powstał pod koniec XVIII w. Początkowo mieściła się tu siedziba straży miejskiej, a następnie policji. W okresie międzywojennym znajdował się tu areszt garnizonowy. Obecnie w Odwachu działa **Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918–1919**.

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918–1919

- Stary Rynek 3
- tel. 61 853 19 93
- www.wmn.poznan.pl
- III-X: wt.-sb. 10.00–16.30, nd. 10.00–16.00, XI-II: wt.-nd. 10.00–16.00
- bilet normalny 5 zł, ulgowy 3 zł

KLUCZOWE DATY

X w. – Wzniesienie grodu na Ostrowie Tumskim.

początek XII w. – Powstanie Śródki – osady targowej – na prawym brzegu Warty.

1253 r. – Lokacja Poznania na prawie magdeburskim.

1300 r. – Zakończenie budowy murów obronnych.

1410 r. – Otrzymanie pozwolenia na bicie własnej monety.

Lata 1536 r. i 1590 r. – Pożary miasta, w wyniku których spłonęła spora część kamienic.

1654 r. – Epidemia dżumy.

1719–53 – Sprowadzenie do podpoznańskich wsi nowych osadników – bambrów.

1793 r. – Wcielenie Poznania do Prus w wyniku rozbiorów Polski.

1803 r. – Pożar w dzielnicy żydowskiej; w celu zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpożarowego postanowiono poszerzyć ulice oraz wybrukować te, które do tej pory nie posiadały utwardzonej nawierzchni.

1919 r. – Powołanie Uniwersytetu Poznańskiego.

1929 r. – Powszechna Wystawa Krajowa zorganizowana z okazji 10-lecia niepodległości Polski.

12 września 1939 r. – Zajęcie Poznania przez wojska niemieckie.

10 czerwca 1952 r. – Katastrofa lotnicza samolotu bombowego w centrum miasta.

28 czerwca–30 września 1956 r. – Poznański Czerwiec, czyli pierwszy w PRL-u strajk generalny Wielkopolan przeciwko władzy.

Poznańskie koziołki

Imiona dla Pyrka i Tyrka wyłoniono w 2002 r. podczas plebiscytu zorganizowanego przez Radio Złote Przeboje. Jednak mieszkające w wieży ratuszowej koziołki bodą się rogami już znacznie dłużej. Skąd się tam wzięły?

Legenda głosi, że z okazji oficjalnego odstonięcia zegara zdobiącego wieżę ratuszową zorganizowano ucztę w gospodzie „Pod Gąską” – prowadzonej przez słynnego restauratora, pana Gąskę. Jego specjalnością była pieczeń z rożna, która miała stanowić główny punkt uroczystej kolacji. Kiedy odstaniano zegar, zaciekawiony kucharz wyszedł na chwilę na rynek, by podejrzeć, co się tam dzieje. Doglądanie rożna zostawił swojemu pomocnikowi Piotrkowi. Wskutek jego nieuwagi pieczeń wyładowała jednak w palenisku

i nie nadawała się na danie główne. Zdenerwowany pan Gąska wystął Piotrka do rzeźnika, by kupić nowy udziec, jednak po drodze chłopak zaczął się obawiać, że z okazji święta rzeźnik – jak i inne sklepy, które miały – będzie zamknięty. Dlatego kiedy zobaczył pasące się przed jednym z domów dwa koziołki, bez zastanowienia odwiązał je od palików i zaczął ciągnąć do gospody. W pewnym momencie zwierzęta wyrwały się Piotrkowi i wbiegły na wieżę ratuszową, gdzie zaczęły uderzać się rogami. Widowisko bardzo rozbawiło zgromadzony na rynku tłum oraz samego wojewodę, dlatego wybaczone kuchcikowi całą tę sytuację. Ostatecznie musiał jednak za karę wyrzeźbić dwa koziołki, które od czasu pamiętnej uczy stanowią symbol miasta.

Pałac Górków

Zespół zabudowań powstał w połowie XVI w. w wyniku przebudowy kilku gotyckich kamienic, nadzorowanej przez Andrzeja II Górkę. Miał być symbolem bogactwa i świetności tego rodu. W tak powstałym kompleksie część pomieszczeń była używana na nabożeństwa luteranom oraz braciom czeskim, a po powodzi, która w kolejnych latach zniszczyła niektóre kościoły katolickie, w pałacu Górków organizowano także msze katolickie.

Obiekt przechodził z rąk do rąk: Górkowie sprzedali go Radzie Miasta Poznania, a następnie kupiły go benedyktynki z Chełmna, które założyły w nim klasztor. Zmieniały się także funkcje pałacu: w 2. połowie XIX w. mieściły się tu różne placówki edukacyjne, potem przekształcono go w kamienicę czynszową, a aż do wybuchu II wojny światowej działał tutaj zakład introligatorski. Obecnie w murach pałacu Górków mieści się Muzeum Archeologiczne.

Muzeum Archeologiczne

- tel. 61 852 82 51
- www.muzarp.poznan.pl
- ul. Wodna 27
- wt.–czw. 10.00–17.00, pt.–sb. 11.00–18.00, nd. 12.00–16.00
- bilet normalny 10 zł, ulgowy 6 zł

Rogalowe Muzeum Poznania

Świetna atrakcja zarówno dla dzieci, jak i wszystkich, którzy kochają gotować i uwielbiają słodkości. W muzeum organizowane są warsztaty kulinarne (także w j. angielskim, a te w j. polskim zawierają elementy gwary poznańskiej!) oraz zajęcia plastyczne dla dzieci, nawiązujące do kultury Poznania.

Rogalowe Muzeum Poznania

- Stary Rynek 41/2, 1 p., wejście od ul. Klasztornej 23
- tel. 690 077 800
- <http://rogalowemuzeum.pl>
- godziny pokazów: codz. 11.00, 12.30, 14.00 (po polsku i angielsku), 15.30, 17.00
- bilet normalny 22–25 zł, ulgowy 19–22 zł

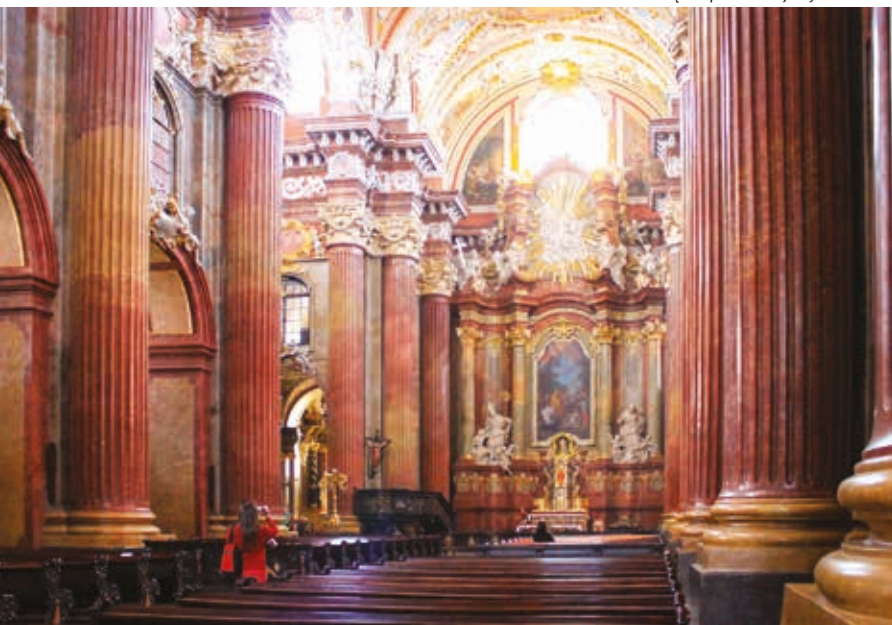
Fara Poznańska

Ten barokowy obiekt – którego pełna nazwa to bazylika kolegiacka Matki Bożej Nieustającej Pomocy, św. Marii Magdaleny i św. Stanisława Biskupa – był wznoszony przez wiele lat. Kiedy pod koniec XVI w. do Poznania zostali sprowadzeni jezuici, początkowo na swoje potrzeby otrzymali kościół pw. św. Stanisława Biskupa i dopiero wiek później rozpoczęto budowę nowego kościoła, która wraz ze zmuśnionym wykończeniem wnętrza trwała do połowy XVIII stulecia.

Jeszcze przed wybuchem I wojny światowej kościół przeszedł gruntowny remont. W trakcie II wojny światowej świątynia pełniła funkcję magazynu, a pod koniec wojny została uszkodzona. Na szczęście już w kilka lat po zakończeniu konfliktu udało się ją odbudować.

Aby zajrzeć w różne zakamarki fary i do jej podziemi, warto zwiedzić ją z przewodnikiem. Można także się wybrać na

▼ Wnętrze poznańskiej fary

oprowadzanie z organistą i zobaczyć z bliska organy skonstruowane przez XIX-wiecznego wybitnego organmistrza Friedricha Ladegasta – to jeden z najcenniejszych elementów wyposażenia świątyni. Więcej szczegółów na temat tego instrumentu znajdziemy na stronie www.organyfarne.pl. Ich dźwięków można z kolei posłuchać w każdą sobotę o 12.15 podczas „Koncertów Farnych”.

Fara Poznańska

- ul. Klasztorna 11
- tel. 61 852 69 50
- <http://fara.archpoznan.pl/godziny-otwarcia>
- codz. 6.00–19.30; na zwiedzanie z organistą trzeba się umówić: 608 576 152 (bilet 5 zł)
- opis różnych tras zwiedzania wraz z cennikiem dostępny na stronie internetowej (bilet normalny 2–5 zł, ulgowy 1,5–4 zł, opłata minimalna przy grupach mniejszych niż 10 osób: 20–50 zł)

Dawne kolegium jezuickie

Budynek służący obecnie za siedzibę Urzędu Miasta Poznań został wzniesiony na początku XVIII w. Prowadzone tu wcześniej kolegium jezuickie było uznawane za jedną z najważniejszych uczelni w kraju. Jezuici przybyli do Poznania jeszcze wcześniej – rozwinęli w mieście szeroką działalność edukacyjną, jednak korzystali wtedy z innych obiektów. Gdy do użytku oddano ich własne kolegium, jezuici zaczęli prowadzić w nim kursy akademickie z zakresu fizyki, filozofii, języków antycznych i matematyki. Na terenie szkoły działały także teatr i drukarnia.

Dawne kolegium jezuickie

- pl. Kolegiacki 17

Bazar Poznański

Powstały w 1841 r. obiekt miał za zadanie skupiać polskich przedsiębiorców, kupców, działaczy patriotycznych oraz polską klientelę. Hotel Bazar został wzniesiony przy dzisiejszej ul. Paderewskiego (dawniej ul. Nowa) z inicjatywy Karola Marcinkowskiego i niebawem stał się centrum polskiego życia gospodarczego. W okresie międzywojennym odbywały się tu bale, spotkania i narady. Podczas II wojny

światowej budynek został zniszczony w 70%. W ciągu ostatnich kilku lat przynależąca do hotelu kamienicę przy ul. Paderewskiego udało się jednak odremontować. Obecnie pełni ona wiele funkcji: mieszczą się tu restauracja Bazar 1938, galeria handlowa, a także sale konferencyjne i biura.

Bazar Poznański

- ul. Paderewskiego 7
- www.bazarpoznanski.pl

▼ Ulica Gołębia w Poznaniu po zmierzchu

Muzeum Narodowe

W poznańskim oddziale Muzeum Narodowego można zobaczyć bogatą kolekcję dzieł **Jacka Malczewskiego** – obrazy tego właśnie artysty cieszyły się specjalnymi względami hrabiego Raczyńskiego, który na początku XX w. zgromadził w podpoznańskim Rogalinie ponad 40 dzieł jego pędzla. Poza tym znajdziemy tu m.in. bogate kolekcje malarstwa niemieckiego, zbiór portretów trumiennych oraz

przykłady polskiej sztuki neoawangardowej.

Muzeum Narodowe

- al. Marcinkowskiego 9
- tel. 61 85 68 028
- <https://mnp.art.pl/oddzialy/muzeum-narodowe-w-poznaniu>
- wt.-czw. 10.00–17.00, pt.-nd. 11.00–17.00 (w pt. do 20.00)
- bilet normalny 15 zł, ulgowy 10 zł, wt. wstęp bezpłatny

Zamek Królewski

Wznoszący się na Wzgórzu Przemysła obiekt powstał najprawdopodobniej w XIII w. na rozkaz Przemysła II. Zamek podpadł wskutek wojny północnej rozebranej na początku XVIII w., ale udało się go odbudować pod koniec tego samego stulecia. Kolejne zniszczenia przyniosła II wojna światowa. Całkowitą rekonstrukcję zamku ukończono na początku XXI w. Obecnie w zamku mieści się **Muzeum Sztuk Użytkowych**, otwarta jest także wieża widokowa.

Muzeum Sztuk Użytkowych

- Góra Przemysła 1
- tel. 61 85 68 075
- <https://mnp.art.pl/oddzialy/muzeum-sztuk-uzytkowych>
- wt.–czw. 10.00–17.00, pt.–nd. 11.00–17.00 (w pt. do 20.00)
- bilet normalny 15 zł, ulgowy 10 zł, wt. wstęp bezpłatny

Mury miejskie

Mury zaczęto wznosić wkrótce po wydaniu aktu lokacji miasta pod koniec XIII w. Na początku XIV stulecia dobudowano drugi mur oraz wzmocniono obwarowania za pomocą baszt armatnich. Wraz z rozwojem wojskowości mury zaczęły jednak tracić na znaczeniu.

Kiedy Poznań został wcielony do Prus, rozpoczęto rozbórkę obwarowań; prace kontynuowano także na początku XX w. oraz podczas niemieckiej okupacji. Jedyna baszta, która przetrwała do czasów współczesnych, to Baszta Katarzynek (obecnie część zespołu klasztoru Salezjanów).

Mimo że mury zostały w większości rozebrane, w miejscach, któredy przebiegały, w 2003 r. wmurowano 17 tablic pamiątkowych. Można je znaleźć m.in. na ul. Woźnej, Wodnej, Wronieckiej i Szkolnej.

Teatr Polski

Poznański teatr został założony w 1875 r. Dzięki zniesieniu przepisów zakazujących odgrywania przedstawień w innych

językach niż niemiecki stał się centrum upowszechniania kultury narodowej. Budowa teatru była możliwa dzięki składkom zebranych wśród Polaków zamieszkujących wszystkie zabory. Na pamiątkę tej oddolnej akcji na fasadzie budynku umieszczono napis: „Naród sobie”. Inauguracyjną sztuką zagraną na tutejszej scenie była *Zemsta* Aleksandra Fredry.

Teatr Polski

- ul. 27 Grudnia 8/10
- tel. 61 852 64 95
- <https://teatr-polski.pl>

Centrum Kultury Zamek

Jak sama nazwa wskazuje, siedzibą tej instytucji jest dawny zamek cesarski – wzniesiony w latach 1905–10 dla cesarza Wilhelma II, mający podnieść rangę miasta. Już w 1919 r. zamek stał się własnością II RP. Potem jeszcze kilkakrotnie zmieniał właścicieli, a każdy z nich miał własne plany dotyczące zagospodarowania przestrzeni: w 1939 r. Niemcy chcieli stworzyć w nim rezydencję Hitlera, w 1945 r. został zdobyty przez Armię Czerwoną, a po wojnie aż do 1962 r. mieścił w sobie biura władz miasta. Następnie zamek zaczął pełnić funkcję kulturalną do tego stopnia, że w latach 90. zmieniono oficjalnie jego nazwę na Centrum Kultury Zamek.

INFORMACJA

Trakt Królewsko-Cesarski

Pozwala nie tylko na poznanie głównych zabytków Poznania i najbardziej rozpoznawalnych miejsc, ale poprowadzi nas również szlakami uzupełniającymi oraz tematycznymi.

Szczegółowe informacje dotyczące jego przebiegu znajdziemy na stronie

 <http://trakt.poznan.pl>, na której zamieszczono także mobilne mapy. W Bramie Poznania ICHOT (zob. ramka na s. 73) można otrzymać również plan w wersji drukowanej, uzupełniony opisami poszczególnych punktów na trasie.

Centrum Kultury Zamek

- ul. Św. Marcin 80/82
- tel. 61 6465 276
- <https://ckzamek.pl>
- codz. 11.00–19.00
- zwiedzanie: 5 zł lub 15 zł z audioprzewodnikiem, obiekt dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Collegium Maius

Zabytkowy budynek powstał w 1909 r. na potrzeby pruskiej Komisji Kolonizacyjnej – zajmującej się wykupem gruntów od polskich rolników, a następnie osiedlaniem na tych ziemiach niemieckich gospodarzy. Sami Niemcy nie byli zbyt przychylnie nastawieni do tego pomysłu, niewiele osób bowiem chciało przeprowadzać się na wschód.

CIEKAWOSTKA**Żydzi w Poznaniu**

Kiedy w 1253 r. Poznań uzyskał prawa miejskie, zaczęli przybywać tu nowi mieszkańcy. Znaleźli się wśród nich żydzi, których głównym zajęciem były handel i rzemiosło. Wyznawcy judaizmu utworzyli w Poznaniu swoją gminę i najprawdopodobniej w 2. połowie XIV w. zbudowali pierwszą synagogę przy skrzyżowaniu ulic Szewskiej i Dominikańskiej. W późniejszych wiekach żydzi mieli w Poznaniu swoją szkołę religijną, mykwę oraz cmentarz. Ten ostatni został zlokalizowany w XVI w. na wydzierzawionej pod ten cel Muszej Górze. Na początku XIX stulecia władze pruskie zdecydowały o rozbudowie miasta, wskutek czego założono nowy kirkut przy ul. Głogowskiej, a na miejscu Muszej Góry powstał plac – współcześnie pl. Wolności. Władze pruskie nagminnie wykluczały żydów z udziału w życiu publicznym. Zmieniło się to dopiero w 1833 r., kiedy wydano rozporządzenie, na mocy którego najzamożniejsi wyznawcy judaizmu mogli starać się o tzw. naturalizację pozwalającą na uzyskanie niektórych praw obywatelskich. Relacje polsko-niemiecko-żydowskie nie zmieniły się jednak zasadniczo aż do Wiosny Ludów w 1848 r., kiedy to Komitet Narodowy nawoływał do przyznania ludności żydowskiej większego spektrum praw. Po wielu trudach udało się w końcu zmusić władze pruskie do nadania żydom równouprawnienia.

Od chwili lokacji Poznania w mieście działało ok. 20 synagog, m.in. pocho-

dząca z przełomu XV i XVI w. Stara Synagoga, Nowa Synagoga z przełomu XVI i XVII w. czy Synagoga Nehemiasza z XVIII w. Wszystkie zostały rozebrane na początku XX w. ze względu na zły stan techniczny. W ich miejscu (ul. Żydowska 15/18) wzniesiono żydowski przytułek dla starców i zniedołężniałych (obecnie pod tym adresem mieści się kamienica mieszkalna).

Żydzi wnieśli gigantyczny wkład w życie gospodarcze Poznania – byli właścicielami wielu zakładów, np. słynnej Fabryki Wódek i Likierów Hartwig & Kantorowicz. Rozwój kulturalny dokonał się przy ich udziale chociażby w efekcie popularyzacji literatury w języku polskim czy drukowania dzieł polskich wieszczów. W dziedzinie naukowej na uwagę zasługuje Robert Remak, twórca nowoczesnej embriologii, a najjaskrawszym przykładem osobistości udzielającej się w życiu społecznym może być urodzony w żydowskiej rodzinie nadburmistrz Poznania Richard Witting.

Niestety, w czasie II wojny światowej także w Poznaniu doszło do dramatycznych wydarzeń – w 1941 r. naziści przemianowali Stadion Miejski przy ul. Dolna Wilda na obóz pracy dla żydów. Osadzono w nim ok. 1000 osób, przeprowadzano publiczne egzekucje. Obecnie na Stadionie znajduje się pomnik upamiętniający ofiary nazistowskiego terroru.

CIEKAWOSTKA

Historia pewnego kremu

W dziejach farmacji na stałe zapisał się pochodzący z Gliwic **Oskar Troplowitz** – farmaceuta żydowskiego pochodzenia, który pod koniec XIX w. odbywał praktyki w poznańskiej aptece Pod Złotym Lwem, należącej do jego wuja. Troplowitz okazał się niezwykle utalentowanym naukowcem: wyprodukował pastę do zębów i pierwsze plastry samoprzylepne, lecz przede wszystkim wykupił od chemika Isaaca Lifschütza patent na produkcję eucerytu. Troplowitz zmodyfikował go i stworzył krem Nivea, który do dzisiaj wytwarzany jest według pierwotnej receptury.

Budynek zwieńczony jest kopułą, pod którą wcześniej znajdowały się figury symbolizujące kolejne etapy kolonizacji. Obiekt został niedawno poddany gruntownej renowacji.

Collegium Maius

▪ ul. Fredry 10

Park Cytadela

Ten największy poznański park – obejmujący powierzchnię ok. 100 ha – powstał w 2. połowie lat 60. XX w. w miejscu Fortu Winiary, będącego częścią Twierdzy Poznań.

Park pełni szereg funkcji – mieszkańcy wybierają się tu na niedzielne pikniki oraz różne wydarzenia kulturalne (w 2009 r. odbył się tu nawet koncert zespołu Radiohead), nie brakuje też punktów gastronomicznych. Poza tym w jego granicach

▼ Rzeźba *Nierozpoznani* Magdaleny Abakanowicz w parku Cytadela

zachowało się kilka obiektów fortecznych, rozarium i rzeźby plenerowe. Na jego terenie znajduje się też kilka cmentarzy (w tym Cmentarz Garnizonowy oraz Cmentarz Bohaterów Polski, gdzie pochowanych jest m.in. 13 ofiar Poznańskiego Czerwca) i działu plenerowe **Muzeum Uzbrojenia**.

Muzeum Uzbrojenia

- www.wmn.poznan.pl/odwiedz-nas/muzeum-uzbrojenia/
- wt.–nd. 10.00–17.00
- bilet normalny 5 zł, ulgowy 3 zł

Muzeum Armii Poznań

- Al. Armii Poznań, Park Cytadela – Mała Śluza
- tel. 663 866 414
- www.wmn.poznan.pl/odwiedz-nas/muzeum-armii-poznan/
- wt.–sb. 10.00–16.30, nd. 10.00–16.00
- bilet normalny 5 zł, ulgowy 3 zł

Ostrów Tumski

To położona na Warcie wyspa stanowiąca najstarszą część Poznania: właśnie tu narodziło się miasto. Obecnie Ostrów Tumski jest połączony z lądem dwoma mostami –

most biskupa Jordana łączy go ze Śródką, a oszklona kładka nad Cybiną (rzeczką stanowiącą prawy dopływ Warty) prowadzi do nowoczesnego, wybudowanego w 2014 r. Interaktywnego Centrum Historii Ostrowa Tumskiego, zwanego też **Bramą Poznania ICHOT** (zob. ramka na dole strony).

Jezioro Maltańskie

To położony w granicach miasta sztuczny zbiornik o obwodzie 5,6 km i średniej głębokości ok. 3 m. Obecnie służy przede wszystkim do uprawiania sportów wodnych.

Jezioro wzięło swoją nazwę od Zakonu Kawalerów Maltańskich – znajduje się bowiem na ziemiach należących kiedyś do kościoła, przy którym mieściła się komandoria tego zakonu.

Nad brzegiem rozwinęła się infrastruktura gastronomiczna, nie brakuje też obiektów rozrywkowo-sportowych, takich jak **Termy Maltańskie** czy kryte **lodowisko**.

Termy Maltańskie

- ul. Termalna 1
- tel. 61 222 61 61
- <https://termymaltanskie.com.pl>
- godz. wstępu oraz ceny biletów różnią się w zależności od poszczególnych obiektów (sauny, baseny sportowe)

Lodowisko Malta

- ul. Jana Pawła II 5
- <https://posir.poznan.pl/obiekty/malta/lodowisko>
- XI–III: nd.–czw. 8.00–22.00, pt.–sb. 8.00–23.00
- bilet normalny 8–13 zł, ulgowy 6–10 zł

Nowe Zoo

Położony w pobliżu Jeziora Maltańskiego ogród zoologiczny powstał w 1974 r. Jest to drugie co do wielkości zoo w Polsce. Słynie z kolekcji sów i jedyne w kraju Pawilonu Zwierząt Nocnych. Znajdziemy tu także m.in. dużą i nowoczesną

INFORMACJA

Brama Poznania ICHOT

To nowoczesne centrum interpretacji dziedzictwa – jedyna taka instytucja w Polsce. Zaprasza na multimedialną wystawę dostępną w kilku wariantach: dla młodzieży, dorosłych i rodzin z dziećmi. Dzięki niej poznamy historię Ostrowa Tumskiego przedstawioną w przystępny, innowacyjny sposób. Poza tym można tu pobrać tematyczne mapy Poznania.

- ul. Gdańska 2
- tel. 61 647 76 34
- www.bramapoznania.pl
- wt.–pt. 10.00–18.00, sb.–nd. 10.00–19.00
- bilet normalny 20 zł, ulgowy 15 zł; wt.–pt. na 1 godz. przed zamknięciem bilety tańsze o połowę

słoniarnię, wybieg dla rysy oraz azyl dla niedźwiedzi – jednym z mieszkańców tego ostatniego jest odebrany z cyrku niedźwiedź Baloo.

Nowe Zoo

- ul. Krańcowa 81
- <https://zoo.poznan.pl>
- IV–IX: 9.00–18.00, III i X: 9.00–16.00, XI–II: 9.00–15.00
- bilety: III–X pn.–pt. normalny 23 zł, ulgowy 13 zł, sb.–nd. normalny 30 zł, ulgowy 16 zł; XI–II: 10 zł

Jeżyce

Od pewnego czasu Jeżyce przeżywają swój renesans. Razem z dwoma innymi dzielnicami, Wildą i Łazarzem, pokazują wszystkim nowe oblicze, zrywając ze stereotypowym postrzeganiem ich jako miejsc wykluczonych i niebezpiecznych.

♥ XIX-wieczna zabudowa dzielnicy Jeżyce

Rynek i okolice

Centrum Jeżyc stanowi rynek wytyczony w 1890 r. Działał tu pierwszy w okolicy targ ustanowiony poza granicami Poznania. Wysoka jakość produktów sprawiła, że na zakupy do Jeżyc przyjeżdżali nawet mieszkańcy. Znajdujący się nieopodal rynku **kościół Najświętszego Serca Jezusowego i św. Floriana** był pierwszą świątynią katolicką wybudowaną w Poznaniu w okresie zaborów. Niedaleko można zobaczyć piękny współczesny **mural** namalowany przez argentyńską artystkę Marinę Zumi.

Kościół

- ul. Kościelna 3

Mural

- ul. Poznańska 12

Dom Tramwajarza

Dawne centrum kulturalne Jeżyc mieści się w budynku wzniesionym w okresie

▲ Biurowiec Baltyk

międzywojennym. Głównym zadaniem placówki była integracja środowisk pracowników komunikacji miejskiej. Od samego początku rodziły się tu różne inicjatywy kulturalne, m.in. Zakładowa Orkiestra MPK. Do dzisiaj w Domu Tramwajarza kontynuowane są te tradycje – działają przy nim kluby i stowarzyszenia, a poza tym organizowane są różne wydarzenia kulturalne.

Dom Tramwajarza

- ul. J. Słowackiego 19
- www.domtramwajarza.com

Kino Rialto

To kolejna działająca do dzisiaj instytucja kultury. Od 1937 r. mieściło się tu kino Adria, któremu udało się przetrwać zawieruchę związaną z II wojną światową –

seanse wznowiono już miesiąc po jej zakończeniu. Dzisiaj kino wciąż działa, chociaż już pod inną nazwą. Nad wejściem zamocowano piękny neon.

Kino Rialto

- ul. Dąbrowskiego 38
- tel. 61 847 53 99
- www.kinorialto.poznan.pl

Teren dawnej fabryki czekolady Goplana

Co prawda dzisiaj nad Jeżycami nie unosi się już zapach czekolady, jednak warto zajrzeć na ul. Św. Wawrzyńca, gdzie znajdowała się niegdyś fabryka Goplany. Założona w 1911 r. pod nazwą Luna, początkowo mieściła się przy ul. Warszawskiej 9/10 (dzisiaj w tym miejscu znajduje się Rondo Śródką). Dwa lata później marka zyskała

Kalisz

Jest uznawany za najstarsze polskie miasto, ale to nie jedyny powód, dla którego powinniśmy się tu wybrać. Kalisz skrywa piękne zaułki, uliczki i malownicze kamienice. To idealne miasto na zwiedzanie – wystarczająco duże, żeby pobyc w nim przez kilka dni, a jednocześnie na tyle małe, żeby udało się nam miło wypocząć.

Warto zobaczyć

Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu

To właśnie w Kaliszu powstał ponoć pierwszy gród obronny, z którego dynastia Piastów objęła panowanie nad resztą Wielkopolski. W tutejszym rezerwacie ar-

KLUCZOWE DATY

ok. 855 r. – Wzniesienie pierwszego grodu na Zawodziu.

1139 r. – Sprowadzenie osadników żydowskich do Kalisza.

1537 r. – Wielki pożar miasta.

1792 r. – Ponowny pożar miasta.

1793 r. – II rozbiór Polski; wcielenie Kalisza do Prus.

1801 r. – Budowa teatru z inicjatywy Wojciecha Bogusławskiego.

1914 r. – Zburzenie miasta przez wojska niemieckie.

1961 r. – Pierwsze Kaliskie Spotkania Teatralne.

cheologicznym przygotowano jego rekonstrukcję. Można tu zobaczyć m.in. bramę wjazdową z palisadą i mostem, drewniane

▼ Panorama Kalisza

chaty i liczne repliki średniowiecznych narzędzi. Przekonamy się również, na czym w praktyce polegała uprawa roli metodą trójpólówki, oraz spotkamy się z hodowanymi tu zwierzętami gospodarskimi – kozami, kurami czy owcami wrzosówkami.

Lokalizacja rezerwatu nie jest przypadkowa – na Zawodziu znajdowało się centrum średniowiecznego Kalisza i właśnie na tym terenie ok. IX w. powstał pierwszy gród Piastów. Złoty okres tego miejsca przypada na XII stulecie, kiedy to Mieszko III Stary ufundował tu romański kościół (władca został pochowany w jego kryptach). Kolejne lata były świadkiem postępującego upadku osady, a ostateczny cios grodzisku zadał najazd Krzyżaków w 1331 r. Obecny wygląd rezerwatu jest efektem wytrwałej pracy archeologów.

Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu

- ul. Bolesława Pobożnego 87
- tel. 62 741 30 05
- www.muzeumwkaliszu.pl
- wt., śr. i pt. 10.00–15.30, czw., sb. i nd. 10.00–18.00
- bilet normalny 9 zł, ulgowy 7 zł

Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika

Monumentalna świątynia należąca obecnie do ojców franciszkanów powstała w 1257 r. na polecenie Bolesława Pobożnego i jego żony Jolanty. Przez kolejne wieki była rozbudowywana oraz odnawiana. Kościół prezentuje się pięknie nie tylko z zewnątrz – warto zajrzeć do środka i zwrócić uwagę na kilka interesujących elementów: XIX-wieczną ambonę w formie łodzi Piotrowej oraz osiem ołtarzy bocznych.

Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika

- ul. Sukiennicza 7

Katedra kaliska pw. św. Mikołaja

Budowa strzelistej katedry została rozpoczęta już w 1253 r. Mimo że przez lata świątynia ucierpiła w wyniku pożarów, najazdów i grabieży, przetrwała do naszych czasów praktycznie nienaruszona. Jej piękne barokowe wnętrza kryje kopię obrazu Rubensa, który został najpewniej skradziony w latach 70. XX w. Warto przyglądnąć się barokowym ołtarzom oraz pochodzącym z początku XX w. witrażom. To właśnie w tym kościele został ochrzczony Adam Asnyk, a ślub brała tu m.in. Maria Konopnicka.

Katedra kaliska

- ul. Kanonicka 5
- www.katedra.kalisz.pl

Most Kamienny

Najstarszy most w Kaliszu, będący obowiązkowym punktem podczas spaceru. Został wybudowany w 1825 r. jako pierwsza kamienna konstrukcja tego typu w mieście. Zastąpił tym samym drewniany

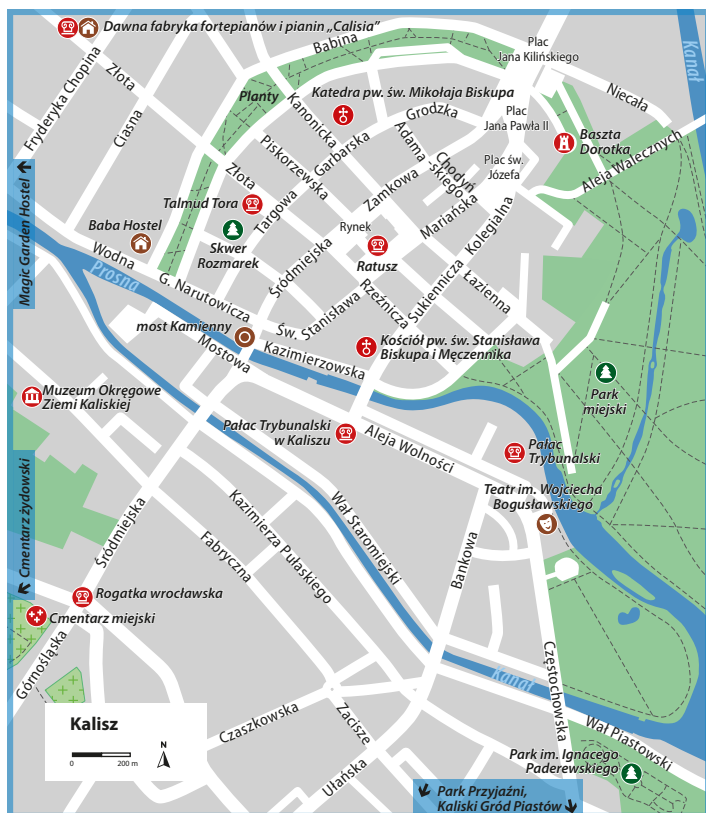

Szlakiem drewnianych obiektów sakralnych

Będąc w okolicach Kalisza (a dokładniej – w granicach diecezji kaliskiej), warto wybrać się szlakiem drewnianych obiektów sakralnych. „Dzieła z drewna” to tytuł projektu, w ramach którego zrewitalizowano blisko 100 drewnianych obiektów usytuowanych w 17 kościołach. Cała diecezja obejmuje ok. 80 kościołów wzniesionych z tego budulca, lecz trzeba pamiętać, że także w tych murowanych kryją się drewniane rzeźby, ambony czy ołtarze.

Podróżując po mniejszych miejscowościach, głównie między Kaliszem, Jarocinem a Ostrowem Wielkopolskim, możemy zobaczyć takie cuda jak: kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Otoboku (najstarszy drewniany kościół w Wielkopolsce), kościół w Górninie (z wnętrzem w stylu góralskim) czy kościół w Ociężu (znajduje się w nim piękny obraz Matki Boskiej Śnieżnej). Ze strony <http://dziedziznadrewna.pl> można pobrać darmową mapkę oraz dokładny przewodnik po wszystkich tych miejscach.

▲ Kaliski rynek

most Wrocławski. Jego ozdobą są piękne balustrady.

W przeszłości nazywany był także mostem Aleksandryjskim na cześć cara Aleksandra I panującego m.in. nad Kaliszem. Był to jednak władca narzucony przez zaborcę, dlatego kaliszanie wolą nazwę nawiązującą do budulca.

Most Kamienny
▪ ul. Śródmiejska

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego

Patron słynnego kaliskiego teatru odegrał niemałą rolę w formowaniu się sztuki w tym mieście. Kiedy w 1800 r. Wojciech Bogusławski przyjechał z Warszawy do Kalisza w towarzystwie swojej trupy teatralnej, nie miał zbyt wielkich oczekiwań. Publika jednak dopisała i już rok później Bogusławski zainaugurował budowę kaliskiego teatru. Dzięki zapożyczeniu aktora teatr ukończono w kilkanaście dni, ale przetrwał on zaledwie 16 lat – zburzono go w 1817 r. Budynek obecnego teatru im. Bogusławskiego, który wznosi się nad Prosną, powstał w latach

1920–23, a imię słynnego reżysera nadano mu w 1936 r. Teatr znany jest także z organizowanych od 1961 r. Kaliskich Spotkań Teatralnych.

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego
▪ pl. Wojciecha Bogusławskiego 1
▪ <http://teatr.kalisz.pl>

Ratusz

Obecny budynek ratusza wzniesiono na głównym rynku w latach 1920–24. Jest to już trzeci z kolei obiekt pełniący tę funkcję – dwa poprzednie zostały zniszczone przez ogień. Pierwszy, renesansowy, spłonął pod koniec XVIII w., a drugi został podpalony przez wojska pruskie w 1914 r. Obecny ratusz można zwiedzać – z jego wieży rozciąga się piękny widok na centrum miasta, a dla zwiedzających dostępne są także piwnice budynku. Rezerwacja biletów przez stronę www.kalisz.pl.

Ratusz
▪ Główny Rynek 20
▪ tel. 571 315 110
▪ <https://bilety.kalisz.pl>
▪ wt.–czw., sb.–nd. 10.00–18.00, pt. 14.00–22.00
▪ bilet normalny 8 zł, ulgowy 5 zł

Skwer Rozmarek

To historyczny plac w dawnej dzielnicy żydowskiej. Jego nazwa – oznaczająca targ koński – pochodzi z języka niemieckiego, a do polskiego przeszła dzięki zapożyczeniu z jidysz. Przy dzisiejszym Rozmarku znajdowały się kiedyś budynki należące do gminy żydowskiej (synagoga i mykwa), a niedaleko zlokalizowana jest także dawna judaistyczna szkoła, znana jako Talmud Tora.

Nazwa „Rozmarek” została nadana skwerowi w 2011 r., by nawiązać do wielokulturowości Kalisza. Obecnie na placu znajdują się pamiątkowe tablice oraz instalacja z cegłami i zdjęciami, które są odniesieniem do historii tej dzielnicy i całego Kalisza oraz do czasów wojennych.

Talmud Tora

W pięknym budynku dawnej żydowskiej szkoły religijnej dla chłopców mieści się obecnie Urząd Skarbowy. Dawniej w tej okolicy wznosiły się liczne obiekty służące kaliskiej społeczności judaistycznej – np. w miejscu, gdzie dzisiaj funkcjonuje bank, kiedyś znajdowały się Wielka Synagoga, łaźnia i szpital zakaźny. Kaliska społeczność żydowska liczyła ok. 30 tys. osób. Do dzisiaj przetrwał tylko budynek Talmud Tory.

Talmud Tora

■ ul. Targowa 1

Cmentarz żydowski

Żołony na początku XX w. kirkut jest obecnie nieczynny. Jeszcze przed II wojną światową sytuacja finansowa kaliskiej gminy żydowskiej nie była zbyt dobra, a dodatkowo cmentarz został zdewastowany przez Niemców podczas wojny. W latach powojennych starano się go odrestaurować, pochowano tu także kilkoro zmarłych i sprowadzono prochy z innych cmentarzy.

Cmentarz żydowski

ul. Podmiejska 23

Cmentarz Miejski

To jeden z najstarszych cmentarzy w Polsce. Żołony w 1807 r., został wpisany do rejestru zabytków. Mimo swojej ponurej funkcji stanowi dobre miejsce na spacer.

Cmentarz Miejski

ul. Cmentarna 1

Pałac Trybunalski

Trudno przegapić tę monumentalną, klasycystyczną budowlę. Pałac został wybudowany w latach 1821–23. Na jego fasadzie widać dwa napisy – oba są historyczne, ale powstały w różnych okolicznościach politycznych. Pierwszy – oficjalny, umiejscowiony nad pałacowymi kolumnami – stanowi łacińska sentencja *Suum Cuique*, czyli „Kaźdemu to, co mu

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

-
1. ZAREJESTRUJ SIĘ
 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Grupa
Helion

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Wielkopolska

Choć Wielkopolska kojarzy się przede wszystkim z Poznaniem i Gnieznem, tak naprawdę kryje w zanadru znacznie więcej atrakcji. Każdy znajdzie tu coś dla siebie: od aktywnego wypoczynku nad którymś z licznych jezior, przez spływy kajakowe, malownicze szlaki rowerowe i leśne wędrówki, po zabytki Szlaku Cysterskiego oraz klimatyczne miasteczka. Na smakoszy czekają regionalne przysmaki (Wielkopolska to nie tylko pyry i rogałe świętomarcińskie), a na głodnych kulturalnych wydarzeń – rozmaite festiwale.

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuski 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny na:

ebookpoint

ISBN 978-83-283-7276-4

9 788328 372764

Cena 32,90 zł